

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, एग्री. इको. एण्ड मार्केटिङ, कृषि प्रसार, बागवानी, बाली संरक्षण, बाली विकास र माटो विज्ञान समूह, चौथो तह, नायब प्राविधिक सहायक पदको प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम पाठ्यक्रमको रूपरेखा: यस पाठ्यक्रमको आधारमा निम्नानुसार दुई चरणमा परीक्षा लिइने छ :

प्रथम चरण: लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क: २००

द्वितीय चरण: कम्प्युटर सीप परीक्षण र अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क :- ४०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

प्रथम चरण: लिखित परीक्षा

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या अङ्कभार	समय
प्रथम	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job based-knowledge)	१००	४०	वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	Section A: २० प्रश्न x २ अङ्क=४० अङ्क Section B: २० प्रश्न x २ अङ्क=४० अङ्क Section C: १० प्रश्न x २ अङ्क=२० अङ्क	४५ मिनेट
द्वितीय	विषयगत (Subjective)	१००	४०		Section A: २ प्रश्न x १० अङ्क=२० अङ्क ४ प्रश्न x ५ अङ्क=२० अङ्क Section B: २ प्रश्न x १० अङ्क=२० अङ्क ४ प्रश्न x ५ अङ्क=२० अङ्क Section C: ४ प्रश्न x ५ अङ्क=२० अङ्क	२ घण्टा ३० मिनेट

द्वितीय चरण:- कम्प्युटर सीप परीक्षण र अन्तर्वार्ता

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षण प्रणाली	समय
कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)	१०	प्रयोगात्मक (Practical)	२० मिनेट
व्यक्तिगत अन्तर्वार्ता (Individual Interview)	३०	मौखिक (Oral)	-

द्रष्टव्य :

- यो पाठ्यक्रमको योजनालाई प्रथम चरण र द्वितीय चरण गरी दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ।
- लिखित परीक्षाको प्रश्नपत्रको माध्यम भाषा पाठ्यक्रमको विषयवस्तु जुन भाषामा दिइएको छ सामान्यतया सोही भाषा नेपाली वा अंग्रेजी मध्ये कुनै एक भाषा हुनेछ। तर विषयवस्तुलाई स्पष्ट गर्नुपर्ने अवस्थामा दुवै भाषासमेत प्रयोग गर्न सकिने छ।
- परीक्षार्थीले उत्तर नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै भाषामा लेख्न सक्नेछन्।
- प्रथम पत्र र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ।
- वस्तुगत वा बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नको उत्तर गलत दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ। उत्तर नदिएको अवस्थामा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन।
- वस्तुगत (बहुवैकल्पिक) प्रश्न हुने परीक्षामा OMR उत्तरपुस्तिका प्रयोग हुनेछ। OMR उत्तरपुस्तिकाको विवरण खण्डमा सबै विवरण कालो मसी भएको कलम/डटपेनले लेखी उत्तरपुस्तिकामा दिइएको निर्देशन बमोजिम निर्दिष्ट गरिएको घेराभित्र नमूनामा देखाइए अनुसार पूरा भरिने गरी Bubble लगाउनु पर्नेछ। उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्ने विवरण बाहेक अन्यत्र दाग लगाउन वा कोर्न वा पट्याउन वा खुम्च्याउन हुँदैन। उत्तरपुस्तिकामा अन्य कुनै सङ्केत गरेको भए त्यस्तो उत्तरपुस्तिका रद्द हुनेछ।
- बहुवैकल्पिक प्रश्न हुने परीक्षामा कुनै प्रकारको क्याल्कुलेटर (Calculator) प्रयोग गर्न पाइने छैन।
- विषयगत प्रश्नहरूको हकमा तोकिएको अङ्कको एउटा लामो प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुईभन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिने छ।
- विषयगत प्रश्न हुने पत्रमा प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन्। परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नको उत्तर सोही खण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ, अन्यथा उक्त उत्तरपुस्तिका परीक्षण हुनेछैन। थप कपीको प्रयोग भएमा सोही खण्डको उत्तरपुस्तिकामा नत्थी गर्नु पर्नेछ।
- परीक्षामा सोधिने प्रश्नसङ्ख्या, अङ्क र अङ्कभार यथासम्भव परीक्षा योजनामा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ।
- यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मितिभन्दा तीन महिना अगाडि संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ।
- प्रथम चरण (First Phase) अन्तर्गत प्रथम पत्रको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरू मात्र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षामा सम्मिलित हुन पाइने छ।
- परिमार्जित यो पाठ्यक्रम आ.व. २०८३/०८४ देखि प्रकाशित हुने विज्ञापनहरूमा लागू हुनेछ।

पाठ्यक्रम लागू हुने मिति: २०८३/४/१

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, एग्री. इको. एण्ड मार्केटिङ, कृषि प्रसार, बागवानी, बाली संरक्षण, बाली विकास र माटो विज्ञान समूह, चौथो तह, नायव प्राविधिक सहायक पदको प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम र द्वितीय पत्र

सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job based knowledge)

खण्ड (Section) (A)

१. कृषि सम्बन्धी

- १.१ राष्ट्रिय कृषि नीति, २०६१ तथा कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन नीति, २०६३ को सामान्य जानकारी
- १.२ प्रादेशिक आवधिक योजनामा कृषि क्षेत्रको प्राथमिकता, लक्ष्य, उद्देश्य, कार्यक्रम एवं कार्यान्वयन रणनीति र उपलब्धिहरू
- १.३ कृषि विकास रणनीति (२०१५-२०३५) र यसका प्रमुख विशेषताहरू
- १.४ वर्तमान संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहमा कृषि सेवाको संरचना
- १.५ कृषि अनुसन्धान सम्बन्धी संरचनागत व्यवस्था
- १.६ नेपाल सरकारबाट सञ्चालित कृषि सम्बन्धी आयोजना तथा परियोजनाहरू
- १.७ कृषि विकास कार्यक्रम तर्जुमाका आधार र एकीकृत प्रसार सेवा कार्यक्रम
- १.८ कृषि उत्पादन सामग्रीहरू (बीउ विजन, मल, सिँचाई, कृषि औजार, रासायनिक र जैविक विषादी, सूक्ष्म खाद्य तत्व तथा हर्मोन) को व्यवस्था र प्रयोग
- १.९ उत्पादित कृषि वस्तुहरूको बजार व्यवस्था, उत्पादन लागत र बिक्री मूल्य निर्धारण
- १.१० कृषि विकासमा सरकारी, सहकारी, निजी क्षेत्र तथा महिला एवं युवाहरूको भूमिका
- १.११ प्रादेशिक एवम् राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा कृषि क्षेत्रको योगदान र प्रमुख समस्याहरू
- १.१२ कृषि वस्तुहरूको उत्पादनोपरान्त (Post-harvest) हुने क्षति र क्षति कम गर्ने उपायहरू
- १.१३ प्राङ्गारिक कृषि उत्पादनका सिद्धान्त र प्रमाणीकरण सम्बन्धी व्यवस्था
- १.१४ कृषि उपजको स्वच्छता (Safety) र प्रमाणीकरण
- १.१५ कृषि तथ्याङ्क, अनुगमन एवं मूल्याङ्कनको महत्व
- १.१६ कृषि क्षेत्रमा बाली बीमा सम्बन्धी व्यवस्था
- १.१७ कृषि आधुनिकीकरण, व्यावसायीकरण र औद्योगिकीकरण बारे सामान्य जानकारी
- १.१८ प्राकृतिक प्रकोप (बाढी, पहिरो, असिना, तुषारो, खडेरी), जलवायु परिवर्तन (तापक्रम र वर्षा) को असर तथा अनुकूलन र न्यूनीकरणका उपायहरू
- १.१९ दिगो कृषि विकासका सिद्धान्तहरू
- १.२० कृषि क्षेत्र एवं कृषि विकास कार्यक्रममा प्रदेश र स्थानीय तहहरूको भूमिका

२. बागवानी

- २.१ बागवानी (हर्टिकल्चर) को परिभाषा र यसका शाखाहरू
- २.२ बागवानी विकासको आवश्यकता र सम्भावना (विशेषतः कोशी प्रदेशको परिप्रेक्ष्यमा)
- २.३ फलफूल र तरकारी बालीहरूको वर्गीकरण
- २.४ राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक जलवायु क्षेत्र (Climatic zones) र विभिन्न क्षेत्रमा गरिने फलफूल खेती
- २.५ करेसावारी (Kitchen garden) को महत्व र स्थापना
- २.६ बगैँचा स्थापना: जग्गाको तयारी, बगैँचाको रेखाङ्कन, खाडल खन्ने, बोट लगाउने दूरी र तरीका, बार बन्देज तथा वायु अवरोधक विरुवाहरू
- २.७ तरकारी बालीको उत्पादन :
 - २.७.१ आलु (Potato)
 - २.७.२ काउली समूह (Cole crops)
 - २.७.३ फल समूह (Fruit vegetables)
 - २.७.४ जरे बाली समूह (Root crops)
 - २.७.५ गानो बाली समूह (Bulb crops)
 - २.७.६ फर्सी समूह (Cucurbits)
 - २.७.७ सागपात समूह (Leafy vegetables)
 - २.७.८ कोशे बाली समूह (Leguminous vegetables)

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, एग्री. इको. एण्ड मार्केटिङ, कृषि प्रसार, बागवानी, बाली संरक्षण, बाली विकास र माटो विज्ञान समूह, चौथो तह, नायब प्राविधिक सहायक पदको प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

२.८ फलफूल बोटको प्रसारण

२.८.१ बिउबाट प्रसारण (Sexual propagation)

२.८.२ वानस्पतिक प्रसारण (Vegetative propagation): कटिङ्ग, लेयरिङ्ग, ग्राफ्टिङ्ग, बडिङ्ग

२.९ फलफूल, औद्योगिक बाली तथा तरकारीको नर्सरी स्थापना र व्यवस्थापन

२.१० बगैँचाको प्रबन्ध: माटोको प्रबन्ध, प्राङ्गारिक तथा रासायनिक मलको प्रयोग विधिहरू, सिँचाई र निकास, अन्तरबाली, मल्लिङ्ग (छापो)

२.११ फलफूल बोटको तालिम र काँटछाँट (Training and pruning) को महत्व र तरीकाहरू

२.१२ फलफूल खेती प्रविधि: आँप, सुन्तला जात (Citrus), किवी, स्याउ, ओखर, नास्पाती, भूईँकटहर, अम्बा, मेवा, केरा, अंगुर र एभोकाडो लगायतका अन्य व्यावसायिक महत्वका फलफूल बालीहरू

२.१३ बेमौसमी तरकारी उत्पादन र बेमौसमी तरकारी उत्पादनमा प्रयोग हुने नवीन प्रविधिहरू

२.१४ तरकारी बीउ उत्पादन प्रविधि: काउली, मूला, गोलभेंडा, केराउ, फर्सी आदि

२.१५ विउ आलु उत्पादन प्रविधि (TPS & PBS)

२.१६ बागवानीजन्य बालीहरूको उत्पादनोपरान्त क्षति नियन्त्रण

२.१७ फलफूल, तरकारी, आलु तथा मसला बालीका प्रमुख जातहरू

२.१८ चिया, कफी, अलैंची, अदुवा, सुपारी, मरिच र बेसार खेती (विशेषतः कोशी प्रदेशको परिप्रेक्ष्यमा)

२.१९ बागवानीजन्य उत्पादित वस्तुहरूको बजार व्यवस्था (विशेषतः कोशी प्रदेशको परिप्रेक्ष्यमा)

२.२० तरकारी बालीमा वर्णशंकर जातहरूको प्रयोग

३. कृषि प्रसार

३.१ कृषि प्रसारको परिचय, अवधारणा, सिद्धान्त, महत्व र विशेषताहरू

३.२ कृषि प्रसार कार्यकर्ता र निजमा हुनुपर्ने गुणहरू

३.३ नेपालमा सञ्चालन भएका विभिन्न कृषि प्रसार पद्धतिहरू

३.४ नेपालमा सञ्चालित विभिन्न कृषि प्रसार तरिकाहरू र तिनीहरूको सञ्चालन विधि

३.५ अगुवा कृषक तथा कृषक समूहको परिचय, महत्व एवं कृषि प्रसारमा अगुवा कृषकको भूमिका

३.६ कृषक समूह गठन, कृषक समूहको प्रभावकारी परिचालन, कृषक समूह मार्फत कृषि प्रसार कार्य सञ्चालन

३.७ कृषि प्रसारमा स्थानीय नेतृत्वको भूमिका

३.८ कृषि प्रसारको ग्रहण प्रक्रिया Adoption Process (Innovation, diffusion and adopters' categories)

३.९ कृषि सञ्चार र प्रविधि प्रसारणमा श्रव्यदृश्य सामग्री, मोबाइल एप्लिकेशन, किसान कल सेन्टर र विभिन्न सामाजिक सञ्जालको भूमिका

३.१० कृषकस्तर तालिमको महत्व, तालिमको आवश्यकता पहिचान र प्रभावकारी तालिम सञ्चालनका आधारहरू

खण्ड (Section) (B)

४. बाली विज्ञान

४.१ बाली विज्ञानको परिभाषा र बाली विकासको महत्व (विशेषतः कोशी प्रदेशको परिप्रेक्ष्यमा)

४.२ नेपालमा लगाइने खाद्यान्न, दलहन, तेलहन तथा औद्योगिक बालीहरूको वैज्ञानिक वर्गीकरण र नामाकरण

४.३ नेपालको विभिन्न आबहवा (Agro Climatic Zone) का लागि विगत पाँच वर्षमा सिफारिस गरिएका धान, मकै, गहुँ, ऊखु, जुट, मुसुरो, र तोरी बालीका जात, तिनीहरूको पाक्ने अवधि, सरदर उत्पादन क्षमता, सिफारिस क्षेत्र र मुख्य विशेषताहरू

४.४ बीउको परिभाषा, गुणस्तरीय बीउको विशेषता, प्रमाणीकरण र यथार्थ संकेतपत्र (Truthful Labelling) पद्धतिअनुसार बीउको पुस्ताहरूको नाम एवम् पुस्ता जनाउने ट्यागको रङ्ग

४.५ गुणस्तरीय बीउ उत्पादन र उत्पादनोपरान्त गुणस्तर कायम राख्न अपनाउनुपर्ने विधिहरू

४.६ धान, मकै, गहुँ, ऊखु, जुट, मुसुरो, र तोरी बालीहरूको उन्नत खेती प्रविधि

४.७ नेपालको विभिन्न क्षेत्रमा प्रचलित बाली चक्र तिनको महत्व, उदाहरणहरू (कोशी प्रदेश विशेष)

४.८ बीउ बिजन ऐन, २०४५ तथा नियमावली, २०८१ को सामान्य जानकारी

४.९ प्रदेश बीउ बिजन ऐन, २०८१ तथा नियमावली २०८३ (कोशी प्रदेश)

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, एग्री. इको. एण्ड मार्केटिङ, कृषि प्रसार, बागवानी, बाली संरक्षण, बाली विकास र माटो विज्ञान समूह, चौथो तह, नायब प्राविधिक सहायक पदको प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

५. बाली संरक्षण

- ५.१ प्रादेशिक एवम् राष्ट्रिय महत्वका खाद्यान्न, नगदे, तरकारी एवं फलफूल बालीका प्रमुख रोग, किरा, मुसा एवं झारपातको नाम, पहिचान, नोक्सानी, लक्षण एवं रोकथाम प्रविधि
- ५.२ स्वच्छ तथा स्वस्थ बाली उत्पादनका लागि गरिने एकीकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन (IPM), असल कृषि अभ्यास (GAP) लगायतका अन्य पद्धतिहरूको परिचय, सिद्धान्त र महत्व
- ५.३ कृषि उत्पादनहरूको संचय लगायतका उत्पादनोपरान्त गरिने क्रियाकलापहरू, रोग किरा व्यवस्थापनको महत्व र यस क्षेत्रमा उपलब्ध प्रविधिहरू
- ५.४ बाली संरक्षण प्रयोगशालामा निदान सेवाका लागि प्रयोग हुने सामान्य विधिहरू
- ५.५ रोग, किरा एवं झारपात तथा यिनको प्राकृतिक शत्रुहरू (मित्रजीव) जानकारी र उपयोगिता
- ५.६ उन्नत मौरी पालन प्रविधि, मह उत्पादन, प्रशोधन तथा बजारीकरण, रेशम किरा पालन तथा किम्वु खेती बारे सामान्य जानकारी
- ५.७ नेपालमा खेती गरिएका च्याउका प्रजाति र कन्ये तथा गोब्रे च्याउ खेती प्रविधि
- ५.८ रोग किरा व्यवस्थापनमा Plant quarantine को भूमिका
- ५.९ जीवनाशक विषादी ऐन, २०७६ र जीवनाशक विषादी नियमावली, २०८१ का विशेषताहरू
- ५.१० विरुवा संरक्षण ऐन, २०६४ र विरुवा संरक्षण नियमावली २०६६ का विशेषताहरू
- ५.११ नेपालमा प्रतिबन्ध गरिएका विषादीहरू, विषादीको सुरक्षित प्रयोग र विषादी अवशेष द्रुत विश्लेषण
- ५.१२ जैविक, वानस्पतिक तथा रासायनिक विधिबाट बाली संरक्षण
- ५.१३ प्रदेश जीवनाशक विषादी व्यवस्थापन ऐन, २०८१ तथा प्रदेश नियमावली, २०८३ (कोशी प्रदेश)

६. कृषि अर्थशास्त्र

- ६.१ कृषि अर्थशास्त्रको परिचय र कृषि विकासमा यसको महत्व
- ६.२ माग तथा आपूर्तिको परिचय र नियम
- ६.३ बजारमुखी कृषि उत्पादन योजनाको अवधारणा
- ६.४ कृषि विकासमा बजारको महत्व
- ६.५ फार्मगेट, थोक तथा खुद्रा मूल्यको अवधारणा
- ६.६ समूह बजार, हाट बजार, सहकारी बजार, अनलाईन बजारीकरणको परिचय, वर्तमान स्थिति र कृषि विकासमा यसको महत्व
- ६.७ खाद्य तथा पोषण सुरक्षाको अवधारणा
- ६.८ उत्पादन लागतको परिचय र तुलनात्मक लाभका बालीहरूको पहिचानमा यसको भूमिका
- ६.९ प्राथमिक तथ्याङ्क (Primary data) र सहायक तथ्याङ्क (Secondary data) को परिचय तथा स्रोतहरू एवं तथ्याङ्क सङ्कलन गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू
- ६.१० क्रप कटिङ्ग र यसको महत्व
- ६.११ कृषि उद्यम (Agri-business) को परिचय र नेपालमा यसका सम्भावनाहरू
- ६.१२ नेपालमा खाद्यान्न, तरकारी, फलफूल, चिया, अदुवा, अलैची बालीहरूको बजार प्रणाली बारे जानकारी
- ६.१३ नेपालमा खाद्यान्न, तरकारी, फलफूल, चिया, अदुवा, अलैची बालीहरूको मूल्य श्रृंखला विकासको परिचय तथा महत्व

७. माटो व्यवस्थापन

- ७.१ माटोको परिभाषा, माटो निर्माणको प्रक्रिया र नेपालको माटोबारे संक्षिप्त जानकारी
- ७.२ माटोका गुणहरू
 - ७.२.१ भौतिक गुण - माटोको बनोट, बुनोट, घनत्व, रंग, माटोका पानी धारण गर्ने क्षमता
 - ७.२.२ रासायनिक गुण - माटोको प्रतिक्रिया (पि.एच.), प्राङ्गारिक पदार्थ र यसको महत्व, कार्बन, नाईट्रोजन अनुपात
 - ७.२.३ जैविक गुण - राईजोबियम र एजोटोव्याक्टर
 - ७.२.४ अम्लीय र क्षारीय माटोको सुधार किन र कसरी
- ७.३ विरुवालाई आवश्यक निम्न खाद्यतत्वहरूको काम र यिनको कमी हुँदा देखिने लक्षण र रोकथामका उपायहरू
 - ७.३.१ मुख्यतत्वहरू - नाईट्रोजन, फस्फोरस र पोटास

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, एग्री. इको. एण्ड मार्केटिङ, कृषि प्रसार, बागवानी, बाली संरक्षण, बाली विकास र माटो विज्ञान समूह, चौथो तह, नायब प्राविधिक सहायक पदको प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

७.३.२ सहायक तत्वहरू - क्याल्सियम, म्याग्नेसियम र गन्धक

७.३.३ सूक्ष्मतत्वहरू - फलाम, तामा, जस्ता, म्याग्नेज, मोलिव्डेनम, सुहाग (बोरोन) र क्लोरिन

७.४ मल र मलखाद

७.४.१ प्राङ्गारिक मलहरू (कम्पोष्ट मल, गोठमल, भर्मी कम्पोष्ट, सूक्ष्म जैविक मल, कुखुराको मल, हरियो मल, बायोग्याँसको लेदो मल), निर्धारित मापदण्डहरू ।

७.४.२ रसायनिक मलहरू (नाइट्रोजनयुक्त, फस्फोरसयुक्त, पोटासयुक्त, मिश्रित र यौगिक, सहायक खाद्यतत्वयुक्त, सूक्ष्मतत्वयुक्त)

७.४.३ मलको मात्रा निकाल्ने तरिका

७.४.४ मलको प्रकृति, प्रयोग समय र प्रयोग गर्ने तरिकाहरू

७.४.५ मल नियन्त्रण आदेश, २०५५ बारे जानकारी ।

७.४.६ अनुदान मल वितरण सम्बन्धी वर्तमान व्यवस्था ।

७.५ माटो जाँच सेवा:

७.५.१ माटोको नमूना लिने तरिका: किन, कहिले र कसरी

७.५.२ माटो जाँचको लागि माटोको तयारी

७.५.३ Kit box बाट नाईट्रोजन, फस्फोरस, पोटास तथा पि.एच. पत्ता लगाउने तरिका

७.६ माटो शिविर र यसको महत्व, घुम्ती माटो परीक्षण प्रयोगशालाबाट माटो जाँच

७.७ विरुवाको एकीकृत खाद्य तत्व व्यवस्थापन सम्बन्धी अवधारणाहरू

७.८ माटोको उर्वराशक्ति कायम राख्ने र बाली उत्पादनमा यसको व्यवस्थापन र महत्व

७.९ भू-क्षय (Soil erosion) र यसको कारण, प्रकार तथा व्यवस्थापन

खण्ड (Section) (C)

१. नेपालको संविधानको भाग १ देखि ५ र भाग १३ देखि २२ सम्म तथा अनुसूचीहरू

२. प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०७९ (कोशी प्रदेश) सम्बन्धी सामान्य जानकारी

३. प्रदेश निजामती सेवा नियमावली, २०८१ (कोशी प्रदेश) सम्बन्धी सामान्य जानकारी

४. स्थानीय सरकारी सेवा (गठन तथा सञ्चालन) ऐन, २०८० (कोशी प्रदेश) सम्बन्धी सामान्य जानकारी

५. प्रदेश सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०७६ (कोशी प्रदेश) सम्बन्धी सामान्य जानकारी

६. प्रदेश सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) नियमावली, २०७७ (कोशी प्रदेश) सम्बन्धी सामान्य जानकारी

७. प्रदेश लोक सेवा आयोग ऐन, २०७६ (कोशी प्रदेश) सम्बन्धी सामान्य जानकारी

८. प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७८ (कोशी प्रदेश) को परिच्छेद १ र परिच्छेद ६ सम्बन्धी जानकारी

९. कोशी प्रदेशको योजनावद्ध विकास तथा चालु आवधिक योजनासम्बन्धी सामान्य जानकारी

नोट: प्रथमपत्रको वस्तुगत प्रश्न सामान्यतया देहाय अनुसारका इकाइबाट देहाय अनुसार प्रश्न सोधिने छ।

विवरण	खण्ड A			खण्ड B				खण्ड C					
इकाइ	१	२	३	४	५	६	७	१	२-३	४	५-६	७-८	९
प्रश्न संख्या	८	८	४	५	५	५	५	२	२	२	२	१	१

द्वितीय पत्रको विषयगत प्रश्न सामान्यतया देहाय अनुसारका इकाइबाट देहाय अनुसार प्रश्न सोधिने छ।

विवरण	खण्ड A				खण्ड B				खण्ड C				
इकाइ	१	२	३	४	५	६	७	१	२-३-४	५-६-७	८-९		
पूर्णाङ्क	१०	५	१०	५	५	१०	१०	५	५	५	५	५	५
प्रश्न संख्या	१	१	१	१	२	१	१	२	२	१	१	१	१

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, एग्री. इको. एण्ड मार्केटिङ, कृषि प्रसार, बागवानी, बाली संरक्षण, बाली विकास र माटो विज्ञान समूह, चौथो तह, नायब प्राविधिक सहायक पदको प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

विषय	पूर्णाङ्क	विषयवस्तु शीर्षक	अङ्क	समय
कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)	१०	Devanagari Typing	२.५ अङ्क	५ मिनेट
		English Typing	२.५ अङ्क	५ मिनेट
		Word Processing	२ अङ्क	१० मिनेट
		Electronic Spreadsheet	१ अङ्क	
		Presentation System	१ अङ्क	
		Windows basic, Email and Internet	१ अङ्क	
जम्मा			१० अङ्क	२० मिनेट

Contents

1. Windows basic, Email and Internet

- Introduction to Graphical User Interface
- Use & Update of Antivirus
- Concept of virus, worm, spam etc.
- Starting and shutting down Windows
- Basic Windows elements - Desktop, Taskbar, My Computer, Recycle Bin, etc.
- Concept of file, folder, menu, toolbar
- Searching files and folders
- Internet browsing & searching the content in the web
- Creating Email ID, Using email and mail client tools
- Basic Network troubleshooting (checking network & internet connectivity)

2. Word processing

- Creating, saving and opening documents
- Typing in Devanagari and English
- Copying, Moving, Deleting and Formatting Text
- Paragraph formatting (alignment, indentation, spacing etc.)
- Creating lists with Bullets and Numbering
- Creating and Manipulating Tables
- Borders and Shading
- Creating Newspaper Style Documents Using Column
- Security Techniques of Document
- Inserting header, footer, page number, Graphics, Pictures, Symbols
- Page setting, previewing and printing of documents
- Mail merge

3. Presentation System

- Introduction to presentation application
- Creating, Opening & Saving Slides
- Formatting Slides, Slide design, Inserting header & footer
- Slide Show
- Animation
- Inserting Built-in picture, Picture, Table, Chart, Graphs, and Organization Chart etc.

4. Electronic Spreadsheet

- Organization of Electronic Spreadsheet applications (Cells, Rows, Columns, Worksheet, Workbook and Workspace)
- Creating, Opening and Saving Work Book

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, एग्री. इको. एण्ड मार्केटिङ, कृषि प्रसार, बागवानी, बाली संरक्षण, बाली विकास र माटो विज्ञान समूह, चौथो तह, नायब प्राविधिक सहायक पदको प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- Editing, Copying, Moving, Deleting Cell Contents
- Formatting Cells (Font, Border, Pattern, Alignment, Number, Protection, Margins and text wrap)
- Formatting Rows, Column and Sheets
- Using Formula with Relative and Absolute Cell Reference
- Using Basic Functions (IF, SUM, MAX, MIN, AVERAGE etc.)
- Sorting and Filtering Data
- Inserting Header and Footer
- Page Setting, Previewing and Printing

अंग्रेजी वा देवनागरी Typing Skill Test को लागि निर्देशन:-

1. देवनागरी Typing Skill Test को लागि देहायअनुसार अंक प्रदान गरिनेछ:-

शुद्ध शब्द प्रति मिनेट (Correct Words/Minute)	पाउने अङ्क
५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	० अङ्क
५ वा सोभन्दा बढी ७.५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	०.५० अङ्क
७.५ वा सोभन्दा बढी र १० भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	०.७५ अङ्क
१० वा सोभन्दा बढी र १२.५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.०० अङ्क
१२.५ वा सोभन्दा बढी र १५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.२५ अङ्क
१५ वा सोभन्दा बढी र १७.५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.५० अङ्क
१७.५ वा सोभन्दा बढी र २० भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.७५ अङ्क
२० वा सोभन्दा बढी र २२.५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.०० अङ्क
२२.५ वा सोभन्दा बढी र २५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.२५ अङ्क
२५ वा सोभन्दा बढी शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.५० अङ्क

2. English Typing Skill Test को लागि देहायअनुसार अंक प्रदान गरिनेछ:-

शुद्ध शब्द प्रति मिनेट (Correct Words/Minute)	पाउने अङ्क
६ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	० अङ्क
६ वा सोभन्दा बढी ९ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	०.५० अङ्क
९ वा सोभन्दा बढी र १२ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	०.७५ अङ्क
१२ वा सोभन्दा बढी र १५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.०० अङ्क
१५ वा सोभन्दा बढी र १८ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.२५ अङ्क
१८ वा सोभन्दा बढी र २१ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.५० अङ्क
२१ वा सोभन्दा बढी र २४ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.७५ अङ्क
२४ वा सोभन्दा बढी र २७ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.०० अङ्क
२७ वा सोभन्दा बढी र ३० भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.२५ अङ्क
३० वा सोभन्दा बढी शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.५० अङ्क

3. अंग्रेजी वा देवनागरी Typing मा दिइएको Text लाई आधार मानी टाइप गरेको Text सँग भिडाई चेक गरिनेछ। दिइएको अंग्रेजी वा देवनागरी Text मा उल्लिखित स्थान बमोजिम परीक्षार्थीहरूले आफ्नो Text मा Punctuation टाइप नगरेको पाइएमा त्यसको शब्दमा गणना गरिने छैन। तत्पश्चात निम्न Formula प्रयोग गरी शुद्ध शब्द प्रति मिनेट (Correct Words/minute) गणना गरिनेछ।

Formula:

$$\text{शुद्ध शब्द प्रति मिनेट (Correct words/minute)} = \frac{(\text{Total words typed} - \text{Wrong words})}{5}$$

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, एग्री. इको. एण्ड मार्केटिङ, कृषि प्रसार, बागवानी, बाली संरक्षण, बाली विकास र माटो विज्ञान समूह, चौथो तह, नायब प्राविधिक सहायक पदको प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम नमूना प्रश्नहरू

१. बीउको गुणस्तर प्रमाणीकरण अन्तर्गत 'आधारभूत बीउ' (Foundation Seed) को थैलो वा बोरामा कुन रङ्गको ट्याग (Tag) लगाइन्छ?
A. पहेंलो (Golden Yellow) B. सेतो (White)
C. निलो (Blue) D. हरियो (Green)
२. माटोको अम्लीयपन (Soil Acidity) सुधार गर्नका लागि तलका मध्ये कुन सामग्रीको प्रयोग गर्नु सबैभन्दा उपयुक्त मानिन्छ?
A. कृषि चून (Agricultural Lime) B. रासायनिक मल युरिया
C. जिप्सम (Gypsum) D. रासायनिक मल डिएपी
३. एकीकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन (IPM) को मूल मर्म वा मुख्य पहिलो सिद्धान्त तलका मध्ये कुन हो?
A. रासायनिक विषादीको पूर्ण प्रतिबन्ध गर्ने
B. स्वस्थ बाली उत्पादन गर्ने (Grow a healthy crop)
C. सम्पूर्ण मित्रजीव तथा शत्रुजीवहरू नष्ट गर्ने
D. आधुनिक तथा महँगो मेसिनरीको मात्र प्रयोग गर्ने
४. सुन्तला जातका फलफूल (Citrus) मा व्यावसायिक खेतीका लागि बोट प्रसारण (Plant Propagation) गर्न कुन वानस्पतिक विधि सबैभन्दा बढी लोकप्रिय र सफल मानिन्छ?
A. जिब्री कलमी (Whip Grafting) B. आँखला कलमी वा ढाल कलमी (T-Budding)
C. गुटी कलमी (Air Layering) D. डाँठ काट्ने (Stem Cutting)
५. कृषि प्रसार (Agricultural Extension) मा कृषकहरूलाई नयाँ प्रविधिको प्रत्यक्ष नतिजा प्रदर्शन गरी विश्वस्त पार्न कुन तरिका सबैभन्दा बढी प्रभावकारी मानिन्छ?
A. रेडियो र पत्रपत्रिका (Mass Media) B. फार्म भ्रमण (Farm Visit)
C. नतिजा प्रदर्शन (Result Demonstration) D. पोस्टर र पम्प्लेट वितरण (Posters)

छोटो उत्तर आउने प्रश्नहरू

१. उत्पादित कृषि वस्तुहरूको उत्पादनोपरान्त (Post-harvest) क्षति हुनुका प्रमुख कारणहरू उल्लेख गर्दै सो क्षति न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू छोटकरीमा लेख्नुहोस् । (५)
२. कृषक समूह भन्नाले के बुझिन्छ? कृषि प्रसार कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन कृषक समूह गठन र परिचालनको महत्त्व स्पष्ट पार्नुहोस् । (५)

लामो उत्तर आउने प्रश्नहरू

३. एकीकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन (IPM) को अवधारणा र यसका चार प्रमुख सिद्धान्तहरू के-के हुन्? कोशी प्रदेशमा खाद्यान्न बाली संरक्षणमा IPM पद्धतिको भूमिकाबारे चर्चा गर्नुहोस् । (४ + ६ = १०)
४. माटोको उर्वराशक्ति (Soil Fertility) भन्नाले के बुझिन्छ? नेपालमा द्रुत गतिमा बढिरहेको माटोको अम्लीयपन (Soil Acidity) का कारणहरू उल्लेख गर्दै यसको सुधारका उपायहरू विस्तारमा लेख्नुहोस् । (३ + ७ = १०)